

Nyfiken på trafiken

Lärarhäfte

Innehållsförteckning

Metoder.....	1
Enskilt, par, alla (EPA).....	2
En ska bort.....	2
BINO – bildnotering.....	2
Sorteringsspel.....	3
Sten-sax-påse-tåget.....	3
För eller emot.....	3
 Komma igång.....	 4
Brainstorm.....	4
Organisering.....	4
 Lektioner.....	 5
 Lektion 1 – Svenska och Bild.....	 6
Åk 1.....	6
Åk 2.....	7
Åk 3.....	8
 Lektion 2 – Matematik.....	 9
Åk 1.....	9
Åk 2.....	11
Åk 3.....	13
 Lektion 3 – SO.....	 15
Åk 1.....	15
Åk 2.....	17
Åk 3.....	19
 Förslag på utvärderingar.....	 21
Förslag 1: Hälsa.....	21
Förslag 2: Kartkunskap.....	21
Förslag 3: Påverkan.....	21
Förslag 4: Miljöpåverkan.....	22
Förslag 5: Bjud in föräldrar.....	22

1. Metoder

Hur vi lär oss nya saker skiljer sig från person till person. I Lgr22 står det att utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska vara en grund för skolans verksamhet. Därför är det viktigt att arbetsupplägg och arbetsmetoder varierar så att varje elevs behov kan tillgodoses. När allt kommer omkring ska eleverna kunna lära sig på sitt favoritsätt. De ska kunna utvecklas självständigt genom varierande arbetssätt och genom att använda olika arbetsstrategier. Det är viktigt att eleverna hela tiden utmanas och introduceras för nya sätt att ta in kunskap på.

Här till höger är några exempel på beprövade metoder som tillsammans uppfyller flera av dessa element.

- Enskilt, par, alla (EPA)
- En ska bort
- För eller emot
- Sorteringsspel
- BINO – bildnotering
- Sten-sax-påse-tåget

När är barn mogna att röra sig själva i trafiken?

Det är svårt att ge en exakt ålder eftersom det i första hand är trafikmiljön som styr. En säker trafikmiljö där barn inte behöver samsas med motortrafik gör att barn kan ta sig fram på egen hand vid ganska unga år. Barn utvecklas olika fort och man måste ta hänsyn till det enskilda barnets mognad. Men en grov tumregel är att först i 9-10 års åldern är barn mogna att ta sig fram som gångtrafikanter på egen hand i måttlig trafik. Vid ca 11-12 års ålder är barn någorlunda trafikmogna för att cykla i trafik.

Mer fakta finns på följande länk: <https://ntf.se/konsumentupplysning/barn-pa-cykel/cykla-pa-egen-hand/>

● Enskilt, par, alla (EPA)

I EPA lär eleverna av varandra, i par eller i grupp. Syftet med EPA är att tydliggöra att det är först när man säger något högt som man vet om man har förståelse i ämnet.

1. Läraren ställer en fråga till alla i klassrummet och var och en reflekterar över frågan enskilt (E som i enskilt). Reflektionen kan vara en inre monolog eller nedskriven.
2. Därefter fortsätter samtalet i par (P som i par). I parsituationen utmanas alla elever att vara en samtalspartner i organiserad form. Språkligt och kunskapsmässigt osäkra elever gynnas av att först reflektera själva och därefter dryfta sina funderingar i par.
3. Avsluta med att gå vidare till helklassituationen, där alla diskuterar tillsammans (A som i alla). I helklass lyfter du sedan alla elevers lösningar på och funderingar om den tidigare ställda frågan.

● En ska bort

Det här är en metod som många känner igen som "Lattjolajbanlådan" från *Fem myror är fler än fyra elefanter*, och fungerar väldigt bra då den låter alla elever delta i samma aktivitet utifrån sina egna förutsättningar. Den är dessutom väldigt lustfylld och skapar intresse och engagemang hos eleverna.

1. Läraren ritat eller skriver upp tre föremål, begrepp, djur eller annat på tavlan. Man kan som Brasse Brännström också ha tre fysiska ting.
2. Eleverna får sedan försöka komma på så många anledningar de bara kan till att ett av föremålen ska tas bort. Om uppgiften hade varit att ta bort ett av de tre djuren sköldpadda, delfin och rådjur, kan du till exempel ta bort rådjuret med motiveringen "*Jag tar bort rådjuret eftersom de andra lever i vatten.*" Den här metoden går utmärkt att kombinera med EPA.

● BINO – bildnotering

Syftet med bildnoteringen är att eleverna ska rita sina anteckningar i stället för att skriva dem.

1. Eleverna väljer ut de ord eller ämnen som ska vara en del av deras bildnotering. Sedan skriver de ner dem på pappret så att det finns tillräckligt med plats att rita teckningar mellan dem.
2. Eleverna börjar rita utifrån orden. De får använda sig av serieformat, streckgubbar eller det som passar dem bäst.
3. Ett alternativ till teckningar kan vara att söka efter bilder på internet.

● Sorteringsspel

Sorteringsspelet är bra som utvärderingsmetod. Vad har eleverna lärt sig i ett eller flera ämnen? Det kan handla om begrepp, information eller frågeställningar. Det viktiga är att ni i sorteringen kan hitta några rubriker att lägga upp sorteringen efter.

1. Eleverna går ihop i mindre grupper.
2. Varje grupp får ett antal lappar med begrepp, information, bilder, namn eller andra uppgifter på. Lapparnas innehåll ska vara relevant för undervisningen.
3. Eleverna sorterar lapparna i grupperna och lägger in dem i olika kategorier som de själva skapar.
4. När de har sorterat sina kort visar de upp och presenterar resultatet för läraren eller för en annan grupp. Se till att förklara kategorierna och hur lapparna hänger ihop.

● Sten-sax-påse-tåget

Sten-sax-påse-tåget är en kort och aktiv paus som ger ny energi i undervisningen.

1. Eleverna ställer sig upp och skjuter in stolen under bordet/bänken.
2. De börjar gå runt i klassrummet.
3. Eleverna väljer en motståndare som har samma färg på strumporna som de själv.
4. De spelar sten, sax, påse. Bäst av tre omgångar vinner. Förloraren ställer sig bakom vinnaren och håller ena handen på vinnarens axel. På så sätt bildas ett tåg.
5. Tåget går vidare till nästa motståndare som också har blivit en del av ett tåg.
6. De spelar sten, sax, påse igen. Vinnaren fortsätter, men nu som ett fyrapersonerståg.
7. Det hela avslutas med en final mellan de två sista tågen. Se till att alla är lugna och tar del av finalomgången.

● För eller emot

Övningen kan användas i alla led när ni arbetar med ett tema. Metoden är riktigt bra för att reflektera över och diskutera olika frågeställningar muntligt. Den ger klassen möjlighet att föra fram sina åsikter och tankar kring en frågeställning. Klassen får på så sätt träna sina kommunikationsfärdigheter.

1. Klassrummet delas upp i två delar, till exempel genom att ni drar ett streck mitt på golvet. Den ena halvan markeras "för" medan den andra halvan markeras "emot".
2. Läraren frågar eleverna om deras åsikter om ett specifikt ämne eller dilemma.
3. Om de är för ställer de sig på den ena sidan av klassrummet, och om de är emot ställer de sig på den andra sidan.
4. När alla har bestämt sig diskuterar de sina synpunkter och kommer med argument för varför de har ställt sig på den sida där de står.

2. Komma igång

Om ni har gott om tid och vill gå grundligt tillväga när ni arbetar med det här materialet, eller om eleverna behöver större kunskaper kring trafik och trafiksäkerhet, kan dessa två övningar fungera bra för att komma igång med arbetet. Ett bra alternativ är att genomföra dem i årskurs 1 för att ge eleverna en god grund att stå på. Som alternativ till detta kan ni göra övningen *Brainstorm* i åk 1 och läsa *Trafiken runt dig* i åk 2.

Brainstorm Organisering

Denna övning är tänkt att användas för att få igång elevernas tankar och väcka deras förståelse till liv. Den kan användas för såväl åk 1 och 2 som 3.

Följ arbetsordningen i elevhäftet och skriv alla elevernas förslag på tavlan. Ta en bild av tavlan, eller spara brainstormingen på ett annat sätt. Ta fram den under loppet av arbetsområdet och lägg till nya ord efterhand som elevernas kunskap om trafik utvecklas.

Trafiken runt dig Bilar, cyklister och fotgängare

Denna text, som finns i elevhäftet, är tänkt att användas för att hjälpa eleverna att fylla på sin kunskapsbank. Texten är tänkt att användas som en förberedelseuppgift. Om eleverna läser texten föreslår vi att de får arbeta enligt EPA-metoden som är beskriven i metoddelen.

Låt eleverna läsa texten och sedan diskutera frågorna enligt EPA-metoden. Ett bra sätt att läsa texten är att projicera den på tavlan och läsa den högt tillsammans i klassen.

I lektion 3 för åk 1 kommer eleverna att arbeta med frågan kring varför man ska titta till vänster, höger och sedan vänster, men det går med fördel att lyfta detta även när eleverna läser den här texten. Förklara i sådana fall att bilarna som kommer från vänster är närmast fotgängaren eftersom de alltid kör på höger sida av vägen. Därför är det viktigt att alltid först titta åt vänster. Sedan tittar fotgängaren åt höger, men därefter är det viktigt att återigen titta åt vänster för att kontrollera att det inte har hunnit komma ett nytt fordon.

3. Lektioner

De lektioner som är föreslagna i den här delen är tänkta att genomföras som ett litet arbetsområde fördelat över tre lektioner. Dessa tre lektioner kan med fördel genomföras under samma vecka. Det gemensamma temat för lektionerna är trafik och trafiksäkerhet och utgår från en ämnesplanering enligt följande:

1. **Svenska & bild**
2. **Matematik**
3. **SO**

Vi föreslår att ni under arbetets gång avsätter en projektvägg där eleverna kan samla sina arbeten. I slutet av varje lektion får eleverna sätta upp sina arbeten på en förbestämd plats. Projektväggen skapar goda förutsättningar till diskussioner och samtal om det eleverna arbetat med, samtidigt som allt arbete eleverna gjort blir konkret för dem.

Varje lektion har en planerad progression, så att eleverna kan arbeta med innehållet varje år mellan åk 1–3. I elevhäftet kommer materialet att se ut på samma sätt för eleverna från år till år, men övningarna kommer att ändras så att det blir en stigande progression.

Tanken med planeringen är att eleverna under den första lektionen får möjlighet att tänka, reflektera och bli engagerade i ämnet utifrån främst skapande och kreativa arbetssätt. Under den andra lektionen undersöker eleverna trafiken runt skolan, vilket blir en fördjupning av den första lektionen. Det är först under den tredje lektionen som dimensionen med regler och beteenden kommer in, och syftet med det är att först jobba med elevernas förståelse för trafik och trafiksäkerhet.

Eftersom eleverna under arbetets gång samlar på sig relativt mycket egenproducerat material kan det vara en god idé att som avslutning på arbetet bjuda in föräldrarna till en klasskväll. På det sättet kan föräldrar få insyn i barnens utveckling i flera ämnen på samma gång, samtidigt som det också går att öppna upp en dialog kring trafiksäkerheten kring skolan. Kanske kan eleverna få presentera materialet för sina föräldrar?

4. Lektion 1 – Svenska och Bild

Ur Lgr22

Svenska:

- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.

Bild:

- Framställning av berättande bilder, till exempel sagobilder och illustrationer till berättelser.

Åk 1: Lärandemål

- Jag kan skriva en kort berättelse om trafik
- Jag kan rita en bild som berättar om trafik

1. Läs texten om Aina högt i klassen.
2. Låt eleverna under tystnad studera bilden under ett par minuter. Har ni inte gjort de förberedande uppgifterna kan det vara en god idé att använda EPA-metoden till att nu ha en gemensam brainstorm om vad som kan hända Aina på vägen till skolan utifrån temat trafik.
3. Låt eleverna skriva en kort berättelse i sina elevhäften om vad som händer Aina på vägen till skolan. I berättelsen ska de använda orden *trafik, gå, bil, cykel, trottoar och övergångsställe*. Orden finns angivna i elevhäftet.
4. Eleverna får läsa upp sina berättelser för varandra i par, och ska då också förklara om det finns något ställe i berättelsen där Aina måste vara extra uppmärksam på trafiken.
5. Avslutningsvis får eleverna rita en bild av någon del av deras berättelse, där åtminstone något av orden finns med.

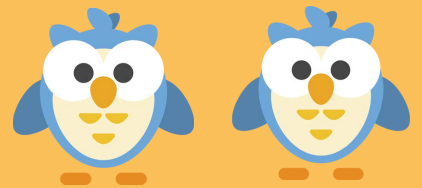

Utvärdering:

- Samtala i klassen om vad Aina måste tänka på när hon går till skolan.
- Låt eleverna klippa ut sina berättelser och bilder och skriva sina namn på dem. Sätt sedan upp berättelserna och bilderna bredvid varandra på en projektvägg i klassrummet eller i korridoren. Kanske kan ni ha en vernissage?

Åk 2: Lärandemål

- Jag kan skriva ett kort brev om trafik
- Jag kan rita en bild som berättar om min väg till skolan

1. Låt eleverna läsa texten om Aina tyst för sig själva.
2. Låt eleverna under tystnad studera bilden under ett par minuter. Har ni inte gjort de förberedande uppgifterna kan det vara en god idé att använda EPA-metoden till att nu ha en gemensam brainstorm om vad som kan hända Aina på vägen till skolan utifrån temat trafik.
3. Låt eleverna skriva ett brev till Aina där de ger henne tips och råd om hur hon ska bete sig när hon går till skolan. I brevet ska de använda orden *trafikregler, gångbana, cykelbana, korsning, trafikljus och övergångsställe*. Orden finns angivna i elevhäftet.
4. Eleverna ska sedan i par byta brev med varandra och läsa varandras brev. När de har läst breven ska de samtala om vilket tips eller råd ur respektive brev som Aina har störst nytta av.
5. Avslutningsvis får eleverna rita en bild som visar när ett av tipsen eller råden i deras brev kan komma till användning.

Utvärdering:

- Samtala i klassen om varför det är viktigt att Aina känner till trafikregler när hon ska gå till skolan.
- Låt eleverna klippa ut sina brev och bilder och skriva sina namn på dem. Sätt sedan upp breven och bilderna bredvid varandra på en projektvägg i klassrummet eller i korridoren.

Åk 3: Lärandemål

- Jag kan genomföra en kort intervju om trafik
- Jag kan rita en bild som visar något om trafik ur min intervju

1. Eleverna läser texten om Aina tyst för sig själva.
2. Eleverna studerar under tystnad bilden under ett par minuter. Har ni inte gjort de förberedande uppgifterna kan det vara en god idé att använda EPA-metoden till att nu ha en gemensam brainstorm om vad som skulle kunna hända dem själva om de skulle gå till skolan.
3. Låt eleverna förbereda en intervju med en annan elev i klassen. Exempel på frågor de kan förbereda är: *Går du själv till skolan? Hur är gångvägen för dig till skolan? Vad behöver man tänka på när man ska gå till skolan?* I brevet ska de använda orden trafikregler, gångbana, cykelbana, korsning, trafiki-jus och övergångsställe. Orden finns angivna i elevhäftet.
4. Eleverna får gå ihop i tvärgrupper och i par läsa varandras intervjuer. De ska därefter samtala om vilken information de tycker att Aina skulle ha användning av när hon ska gå till skolan första gången.
5. Avslutningsvis får eleverna rita en bild som visar hur ett av svaren i deras intervjuer skulle kunna se ut i en trafiksituation.

Utvärdering:

- Samtala i klassen om hur intervjuer kan hjälpa dem att förstå hur andra beter sig i trafiken.
- Låt eleverna klippa ut sina intervjuer och bilder och skriva sina namn på dem. Sätt sedan dem bredvid varandra på en projektvägg i klassrummet eller i korridoren.

5. Lektion 2 – Matematik

Ur Lgr22

Matematik

- Enkla tabeller och diagram och hur de används för att sortera data och beskriva resultat från undersökningar, såväl med som utan digitala verktyg.
- Strategier för att lösa matematiska problem i elevnära situationer.

Åk 1: *Fokus på att räkna snabbt* Lärandemål:

- Jag kan använda en metod för att räkna snabbt
- Jag kan föreslå lösningar för att kunna räkna snabbt

Steg 1 och 2 i den här lektionen är tänkta att genomföras en dag innan själva lektionen, som en förberedelse. För att resterande del ska fungera optimalt är det bra om eleverna kommer lite tidigare till skolan så att de kan genomföra sin undersökning när de andra eleverna kommer till skolan.

1. Läs texten om när Aina kommer till skolan högt i klassen.
2. Låt eleverna under tystnad studera bilden under ett par minuter. Samtala i klassen om hur de tror att de flesta eleverna tar sig till skolan.
3. Stå tillsammans med eleverna vid en lämplig plats där de kan få en överblick när de övriga eleverna anländer till skolan.

4. Låt eleverna först räkna antalet bilar och cyklar som passerar skolan. Låt dem skriva ned antalet på räknesidan i elevhäftet. Du vill här att de ska upptäcka hur svårt det är att få med alla om man bara skriver "1, 2, 3...". Vid behov kan det också vara bra att hjälpa eleverna med att sätta rubriker som de sedan för sina räkningar under, exempelvis *Bilar* eller *Cyklar*.
5. Samtala med eleverna om hur de kan systematisera räkningen. Låt dem komma med förslag. Kanske har eleverna själva några bra metoder?
6. Visa eleverna att de kan dela upp sina räkningar i grupper om 5.
7. Nu får eleverna räkna hur många elever det är som går, cyklar och blir skjutsade till skolan. Påminn eleverna om att använda rubriker som de för räkningen under.
8. Eleverna sammanställer sina räkningar i tabellen.

Utvärdering:

- Låt eleverna samtala om sina upptäckter utifrån följande frågeställningar:
  1. Hur många var det av respektive grupp? (gå, cykla & skjuts)
  2. Vad är era tankar om hur många som går, cyklar respektive får skjuts?
  3. Vilken metod använde de till att räkna?
  4. Hur var det att använda ett system för att räkna?
- Sätt upp elevernas beräkningar och tabeller på projektväggen.

Åk 2: Fokus på rusningstrafik

Lärandemål:

- Jag kan använda en metod för att mäta rusningstid vid min skola
- Jag kan föreslå lösningar på hur rusningstid kan mätas vid min skola

Den här lektionen är tänkt att genomföras uppdelat över två separata dagar, där steg 1–6 genomförs första dagen. Steg 7 genomförs dag 2.

1. Låt eleverna läsa texten om Aina tyst för sig själva.
2. Låt eleverna under tystnad studera bilden under ett par minuter. Här kan det vara en god idé att använda EPA-metoden till att ha en gemensam brainstorm om vilka risker Aina stöter på när hon kommer fram till skolan.
3. Introducera begreppet rusningstrafik för eleverna. Samtala om vad begreppet betyder och låt dem fundera på följande fråga:
  - *Finns det rusningstrafik även runt er skola?*
4. Fråga eleverna hur de skulle göra tabeller som visar om det ankommer eller lämnar fler elever på bestämda tidpunkter.
5. Låt eleverna komma med förslag på hur de kan dela upp tabellen så att antalet elever som anländer till eller lämnar skolan vid olika tidpunkter visas. Behöver eleverna hjälp kan de exempelvis titta på tabellen i elevhäftet – vad kan de behöva komplettera tabellen med?
6. Eleverna får utarbeta egna tabeller.
7. Låt eleverna under nästkommande dag gå ut och mäta antalet elever som kommer till skolan vid några bestämda tidpunkter under dagen. Dessa tidpunkter bör med fördel planeras in så att ni mäter när elever kommer till skolan på morgonen och lämnar skolan på eftermiddagen. Däremellan kan ni göra stickprov, och alternativt titta på hur det ser ut kring lunchrasten. Om eleverna behöver hjälp med sätt att räkna snabbt på kan ni titta på lektionen för åk 1 i detta häfte.

Utvärdering:

- Samtala i klassen om följande frågor:
  1. Hur fungerade era tabeller?
  2. Har ni några förslag på förbättringar?
  3. När är det rusningstrafik på er skola?
  4. Vilka konsekvenser har eller kan rusningstrafiken ha?
  5. När är det säkrast respektive osäkrast att anlända till skolan?
  6. Vad kan skolan göra för att göra trafiken säkrare kring de osäkraste tidpunkterna?
- Låt eleverna sätta upp sina tabeller på projektväggen.
- Det kan också vara värdefullt att ta med eventuella förslag på förbättringar i trafiksäkerheten till skolledningen eller till elevrådet.

Åk 3: Fokus på diagram

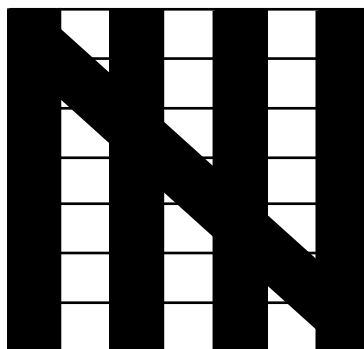
Lärandemål:

- Jag kan använda en metod för att mäta rusningstrafik vid min skola
- Jag kan använda enkla diagram för att illustrera tal

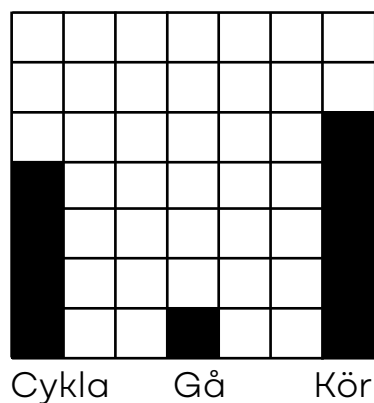
Denna lektion genomförs med fördel vid två separata lektioner, där moment 1–5 genomförs vid första tillfället. Resterande delar genomförs vid en senare lektion.

1. Informera eleverna om att de ska undersöka hur många elever det är som går, cyklar och får skjuts till skolan.
2. Eleverna läser texten om Aina tyst för sig själva.
3. Eleverna studerar under tystnad bilden under ett par minuter.
4. Be eleverna att fundera över hur de skulle kunna illustrera antalet gående, cyklar och bilar på bilden.
5. Följ med eleverna ut på skolgården och låt dem räkna antalet barn som går, cyklar och får skjuts till skolan. Genomför denna del av lektionen antingen på morgonen när barnen kommer till skolan eller på eftermiddagen när de lämnar skolan. Om eleverna behöver hjälp med sätt att räkna snabbt på kan ni titta på lektionen för åk 1 i detta häfte.
6. Eleverna ska nu komma på ett sätt att visa sina beräkningar på. Deras uppgift är således att finna ett sätt att visualisera talen på. Tanken är inte nödvändigtvis att eleverna ska använda diagram så som vi känner dem. Men de kan exempelvis visa antalet genom att fylla i antalet rutor som i det här exemplet:

7. Till att börja med kanske eleverna vill föreslå att fylla i en ruta per cykel. Föreslå eventuellt för dem att en ruta också kan representera exempelvis 10 cyklar.
8. Fråga exempelvis eleverna hur de gör om det exempelvis är 15 cyklar. Kanske kan de komma fram till ett diagram där både cyklar, gående och bilar är representerade, som i det här exemplet:

Utvärdering:

- Samtala i klassen om följande frågor:
  1. Hur fungerade era diagram?
  2. Har ni några förslag på förbättringar?
  3. Varför kan det vara bra att kunna illustrera tal, som exempelvis antal elever som går till skolan?
  4. Hur tar sig flest elever till skolan?
  5. Vilka slutsatser kan ni dra om trafiksäkerheten runt skolan utifrån er undersökning?
- Låt eleverna sätta upp sina beräkningar och diagram på projektväggen.
- Det kan också vara värdefullt att ta med eventuella förslag på förbättringar i trafiksäkerheten till skolledningen eller till elevrådet.

6. Lektion 3 – SO

Ur Lgr22

SO:

- Trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt.

Åk 1: Lärandemål

- Jag kan berätta vilken sida som är höger och vänster
- Jag kan berätta varför det är viktigt att först titta åt vänster vid ett övergångsställe

Lärarguide: övergångsställe

Vid ett övergångsställe är fordon som kommer från vänster alltid närmast fotgängaren. Det är på grund av att fordonen kör på höger sidan av vägen. Därför är det viktigt att man som fotgängare alltid först tittar åt vänster. Därefter ska fotgängaren titta åt höger, men sedan är det viktigt att återigen titta åt vänster för att kontrollera att det inte har hunnit komma ett nytt fordon.

1. Läs texten om Aina högt i klassen.
2. Fråga eleverna varför de tror att Aina först tittar åt vänster, sedan åt höger och därefter åt vänster igen. Använd gärna EPA-metoden. Skriv sedan upp elevernas förslag på tavlan. Här kan alla förslag beaktas och det behövs inte avgöras vad som är rätt eller fel.
3. Ta med klassen ut på en trafikpromenad. Gå till ett obevakat övergångsställe och observera trafiken en stund. Stå en bit från övergångsstället så att ni tydligt visar att ni inte är på väg att gå över vägen. Låt bilar och andra fordon passera och titta från vilket håll de kommer.

3. Ställ samma fråga igen angående höger och vänster och låt eleverna fundera en stund.

Förklara

att bilarna som kommer från vänster är närmast fotgängaren eftersom de alltid kör på högra sidan av vägen. Därför är det viktigt att alltid först titta åt vänster. Sedan tittar fotgängaren åt höger, men där-efter är det viktigt att återigen titta åt vänster för att kontrollera att det inte har hunnit komma ett nytt fordon.

4. Om möjligt, gå även till ett bevakat övergångsställe med trafikljus. Prata om att fotgängaren ska trycka på knappen, vänta på grönt ljus och kontrollera att bilarna stannar. Även här är det viktigt att först titta åt vänster, sedan åt höger och därefter åt vänster igen innan det är dags att gå över.
5. Gå tillbaka till klassrummet. Låt eleverna rita en bildserie i elevhäftet. Det finns fyra rutor där eleverna ska rita sig själva när de går över ett övergångsställe. De elever som kan skriva fyller även i bildtexten nedanför rutan.

A: JAG TITTAR ÅT VÄNSTER.

B: JAG TITTAR ÅT HÖGER.

C: JAG TITTAR ÅT VÄNSTER IGEN.

D: JAG GÅR ÖVER GATAN.

6. Eleverna får visa sina bildserier för varandra i par, och ska då också förklara varför det är viktigt att alltid börja med att titta åt vänster vid ett övergångsställe.

Utvärdering:

- Samtala i klassen om vad som kan hända om man inte ser sig för innan man går över ett övergångsställe.
- Låt eleverna klippa ut sina bildserier och skriva sina namn på dem. Sätt sedan upp bildserierna bredvid varandra på en projektvägg i klassrummet eller i korridoren.

Åk 2: Lärandemål

- Jag kan rita och berätta om några vägmärken
- Jag kan förklara varför vägmärken är viktiga i trafiken

Lärarguide: vägmärken

Övergångsställe – anger plats för ett övergångsställe

Påbjuden gångbana – bana avsedd endast för gående

Påbjuden gång- och cykelbana – gemensam bana för gående och cyklister

Stopplikt – förare har stopplikt före infart på korsande väg, led eller spårområde

Varning för barn – anger en vägsträcka där barn ofta befinner sig på eller vid vägen

Gemensam gång- och cykelbana är den vanligaste banan. Här går man på vänster sida och cyklar på höger sida. Det innebär att gående och cyklister möter varandra på samma sida och då är det cyklisten som ska köra mot mitten och väja för den som går. För barn som går till skolan är det säkrare att gå på gångbana än på gång- och cykelbana om det går att välja. Några av vägmärkena i elevhäftet vänder sig till de som kör bil eller cyklar, exempelvis *Stopplikt*. Vägmärket *Varning för barn* kan lätt missuppfattas av barn som exempelvis kan tro att de inte får vistas på platsen.

Denna lektion kan genomföras under två separata lektioner, där moment 1–4 genomförs vid första tillfället. Resterande moment genomförs under en senare lektion. En del av första lektionen är förlagd utomhus, där vägmärken på något sätt ska dokumenteras, förslagsvis med en mobiltelefon. Bilderna kan med fördel sedan föras över till dator för att under andra lektionen visas upp för eleverna via exempelvis projektor.

1. Läs texten om Aina högt i klassen.
2. Låt eleverna under tystnad studera vägmärkena i elevhäftet under ett par minuter och fundera på vad de kan betyda. Låt eleverna i helklass berätta sina förslag och gå därefter igenom den rätta betydelsen.
3. Dela upp tavlan i klassrummet i två delar och skriv *Vägmärken* på ena halvan och *Utan vägmärken* på andra halvan. Låt eleverna först i par samtala om vad vägmärken gör för nytta och vad som skulle kunna hända om vi inte hade några vägmärken i trafiken. Fortsätt sedan diskussionen i helklass och skriv upp elevernas förslag på respektive sida.
4. Ta med klassen ut på en vägmärkespromenad. Fokusera gärna på vägmärken som riktar sig till fotgängare och cyklister. Det går också bra med andra sorter, till exempel förbudsmärken eller varningsmärken för fordon. Stanna upp med klassen vid vägmärkena och prata om vad de kan betyda och varför de finns just där. Dokumentera vägmärkena ni pratar om genom att fotografera med exempelvis en mobiltelefon. Om skolan ligger i ett område utan vägmärken kan ni hitta alla vägmärken på Transportstyrelsens hemsida.
5. Visa de dokumenterade vägmärkena för eleverna i klassrummet, gärna via projektor. Samtala återigen kring betydelsen av vägmärken.
6. Låt eleverna välja ut **tre** vägmärken som de själva ska rita av och skriva vad de betyder i rutorna i elevhäftet. I den fjärde rutan ska eleverna hitta på ett eget vägmärke som de tycker behövs i trafiken. Här kan eleverna vänta med att skriva vad det betyder.
7. Avslutningsvis får eleverna i par visa upp sina fyra rutor med vägmärken för varandra. Låt dem också gissa vad det påhittade vägmärket kan betyda.

Utvärdering:

- Samtala i klassen om varför det är nödvändigt att människor förstår och följer reglerna kring vägmärken.
- Låt eleverna klippa ut sina vägmärken och skriva sina namn på dem. Sätt sedan upp dem på en projektvägg i klassrummet eller i korridoren.

Åk 3: Lärandemål

- Jag kan förklara vad en reflex är
- Jag kan skriva och ge tips på hur reflexer ska användas i trafiken

Lärarguide: *reflexer*

Om en fotgängare bär reflex kan hen bli synlig för en förare på upp till 125 meters avstånd. Utan reflex och med mörk jacka blir en person synlig först på cirka 20-30 meters avstånd. Det är alltså stor risk att bilisten inte hinner bromsa i tid om fotgängaren saknar reflex.

Reflexer syns bäst av bilister om de är i rörelse. Därför är det bra att ha en reflex hängande i ett snöre och att placera reflexer runt armar och ben. Det är viktigt att ha reflexer som syns både bakifrån och framifrån.

Reflexer är en färskvara och reflekterar inte lika bra när de är repiga.

1. Eleverna läser texten om Aina tyst för sig själva.
2. Uppmärksamma eleverna på detaljen i berättelsen om att det börjar bli mörkt. Använd gärna EPA-metoden till att göra en gemensam brainstorm över vad som är viktigt att tänka på i trafiken när det är mörkt. Gör en tankekarta på tavlan och skriv Trafik och mörker i mitten. Om inte förslaget med att bära reflex kommer upp från eleverna kan man förslagsvis leda in dem på det genom att ställa frågor som: Vad kan ni göra för att synas bättre i trafiken?
3. Låt eleverna gissa från vilket avstånd en person med reflex respektive utan reflex syns i mörkret av exempelvis en bilist. Berätta för eleverna att om en fotgängare har reflex kan hen bli synlig av en förare på upp till 125 meters avstånd. Utan reflex och med mörk jacka blir en person synlig på cirka 20-30 meters avstånd. Det är alltså stor risk att bilisten inte hinner bromsa i tid om fotgängaren saknar reflex.

4. Låt eleverna fundera över var på kroppen det kan vara bra att sätta reflexen. Berätta att reflexer oftast syns bäst av bilister om de sitter på benen eller armarna. Nämn också att reflexer är en färskvara och inte reflekterar lika bra om de är repiga.
5. Berätta för eleverna att de nu ska få höra om fyra barn som använder reflexer på lite olika sätt.
6. Skriv följande meningar på tavlan och läs igenom dem högt i klassen.
  - A. Billie har en reflex men glömmer alltid att ta upp den ur fickan.
  - B. Kim har en reflex som är fem år gammal och repig
  - C. Alex har en reflex bak på sin mössa.
  - D. Juno har två nya reflexer som sitter på armarna.

Elevernas uppdrag är nu att ge barnen tips eller feedback på om de använder reflexerna på rätt sätt. Eleverna ska rita de fyra barnen i rutorna i elevhäftet och skriva meningar till barnen under respektive ruta. Behöver klassen stöd eller hjälp att komma igång kan följande exempel läsas eller skrivas upp på tavlan:

Eleveexempel: *Bra, Alex, att du har en reflex på mössan, men bilisterna som kommer framifrån ser inte dig i mörkret. Skaffa ett par reflexer till på armarna så kan bilister från båda hållen se dig.*

7. Avslutningsvis får eleverna berätta för varandra i par om vad de har skrivit för tips till barnen.

Utvärdering:

- Samtala i klassen om hur reflexer kan rädda liv i trafiken.
- Låt eleverna klippa ut sina bilder och meningar och skriva sina namn på dem. Sätt dem sedan bredvid varandra på en projektvägg i klassrummet eller i korridoren.

7. Förslag på utvärderingar

För att ge eleverna möjlighet att lyfta blicken och se ett större perspektiv i relation till trafiksäkerhetsfrågor finns här fem alternativ. Alternativen är relativt mjukt formulerade för att de ska kunna anpassas till respektive årskurs.

Förslag 1: Hälsa

Detta tema är relevant ur många aspekter, och är viktigt att arbeta med eleverna kring ur ett livslångt perspektiv. Ett bra sätt att börja en utvärdering om trafik utifrån ett hälsoperspektiv kan vara att utgå från elevernas tidigare arbete i detta material. En central fråga att samtala med barnen om:

Hur skulle deras hälsa påverkas om de skulle gå eller cykla till skolan i stället för att få skjuts av föräldrar?

Förslag 2: Kartkunskap

Skriv ut kartor och låt eleverna markera var de bor, var skolan ligger och även vägen mellan hem och skola på kartan. Utgå från elevernas tidigare arbete i detta material och låt dem mäta hur långt de har att ta sig till skolan med hjälp av linjal. En central fråga att samtala med barnen om:

Hur långt avstånd mellan hem och skola tycker du är rimligt för att en elev ska kunna få skjuts till skolan?

Förslag 3: Påverkan

Utgå från elevernas tidigare arbete i detta material. Låt eleverna själva föreslå vad som skulle kunna förändras i deras närområde. Dessa förslag använder ni sedan till att påverka genom att exempelvis skriva en insändare eller debattartikel till lokaltidningen eller genom att skriva ett medborgarförslag till kommunen.

Förslag 4: Miljöpåverkan

Utgå från elevernas tidigare arbete i detta material. I matematikuppgifterna har de bland annat mätt hur många elever det är som får skjuts till skolan. Samtala med eleverna om de känner till saker som har en negativ påverkan på miljö och klimat. En central fråga att samtala med barnen om:

Hur skulle deras närmiljö påverkas om det var färre som fick skjuts med bil till skolan? Eleverna kan exempelvis utgå från buller, koldioxidutsläpp och trafiksäkerhet.

Förslag 5: Bjud in föräldrar

Utgå från elevernas tidigare arbete i detta material. Sammanställ elevernas projektmaterial och ha en vernissage, presentationer eller liknande. Avsluta med att ha ett samtal med föräldrarna om elevernas och skolans perspektiv på trafiksäkerheten. Låt elevernas undersökningar ligga som grund för samtalet, och låt också eleverna innan själva formulera frågor som de vill att föräldrarna ska diskutera. En central fråga att samtala med föräldrarna om:

Hur skulle de kunna bidra till att göra området kring skolan till en mer trafiksäker plats?